

Nr 10.

Ankom till riksdagens kansli den 18 februari 1932 kl. 11 f. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder till sockerbetsodlingens stödjande ävensom i ämnet väckta motioner.

Genom en den 5 februari 1932 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 76, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels besluta, att för tiden från och med den 1 mars 1932 eller den tidigare dag, Kungl. Maj:t bestämmer, till och med den 28 februari 1933 rätt att till riket införa socker (tulltaxenummer 119 och 120) med av Kungl. Maj:t stadgade undantag icke skall tillkomma annan än staten eller den eller dem, åt vilken eller vilka Kungl. Maj:t överlåter sådan rätt;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som må erfordras för upprätthållande av nu angivna ensamrätt;

dels ock godkänna de såsom bilagor A och B till nämnda protokoll fogade förslagen till kontrakt mellan svenska staten och svenska sockerfabriksaktiebolaget samt mellan svenska staten och mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag.

Omförmälda förslag till kontrakt fogas såsom bilagor A och B till detta betänkande.

Till utskottet hava jämväl hänvisats åtskilliga motioner i sockerfrågan, av vilka de nedan under 1)—3) upptagna väckts under motionstiden vid riksdagens början och de under 4)—7) angivna i anledning av Kungl. Maj:ts proposition i ämnet. De sålunda föreliggande motionerna äro följande, nämligen:

1) de likalydande motionerna nr 168 i första kammaren av herr *Trygger* m. fl. och nr 224 i andra kammaren av herr *Lindman* m. fl., i vilka hemställts, »att riksdagen måtte besluta,

att för socker, hänförligt till tulltaxenummer 120 i den vid tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316) fogade tulltaxa, skall under tiden från den 1 mars 1932 till och med den 28 februari 1933 eller den tidigare dag i februari 1933, Kungl. Maj:t bestämmer, tullen utgå med 16 kronor för 100 kilogram;

att bestämmelse härom skall såsom en anmärkning till nämnda tulltaxenummer intagas i tulltaxan;

samt att följande grunder härvid skola tillämpas:

1) Det förutsättes, att tullsatserna å övriga sockerfabrikat under ovan angivna tid icke ändras.

2) Genom tullhöjningen antages vederbörande sockerbolags priskurantpris å socker kunna höjas med 6 öre per kilogram, därifrån dock avgår den rabatt, som tillkommer grosshandlarna, beräknad till 4 procent. Bolagets merinkomst på grund av tullhöjningen under den period, som enligt betodlingskontrakten ligger till grund för regleringen av 1932 års sockerbetspris, kommer således att utgöra 5.76 öre för varje kilogram socker, som sålts under tiden från tullhöjningens ikraftträdande till sagda periods slut. Av denna merinkomst går på grund av kontrakt en del till odlarna genom förhöjt pris å samtliga till kampanjen 1932—1933 levererade betor. Återstoden av merinkomsten skall av bolaget enligt här nedan under 3) angiven grund utbetalas som tilläggspris för de betor, som enligt nu gällande kontrakt odlas under 1932 och levereras under kampanjen 1932—1933 eller, i den mån den ej härför åtgår, redovisas och inlevereras till statsverket.

3) Tilläggspris utgår endast, därest det kontraktsenliga grundpriset för 100 kilogram sockerbetor med 16 procent sockerhalt understiger 2 kronor 45 öre, därvid tilläggspriset för 100 kilogram sextonprocentiga betor utgör skillnaden mellan 2 kronor 45 öre och sagda grundpris.

4) Redovisning till statsverket rörande den i mom. 2) här ovan avsedda merinkomsten skall ske senast den 15 mars 1933, då även statsverket eventuellt tillkommande överskott skall av bolaget inlevereras. Gäller tullhöjningen efter den 31 januari 1933, skall återstoden av bolagets därigenom uppkomna merinkomst, beräknad enligt grunder, som i mom. 2) här ovan sägs angående beräkning av där omförmäld återstod, redovisas och inlevereras till statsverket i den ordning Kungl. Maj:t bestämmer.

Kungl. Maj:t utfärdar nödiga bestämmelser angående kontrollering av i detta moment avsedda redovisningars riktighet, och vederbörande sockerbolag är pliktigt tillhandhålla allt det material, som är erforderligt för kontrollens verkställande.

5) I enlighet med under senare år gällande norm lämnar bolaget av egna medel visst ytterligare fraktbidrag till betodlarna»;

2) de likalydande motionerna nr 174 i första kammaren av herr *Johan Bernhard Johansson* m. fl. och nr 225 i andra kammaren av herr *Månsson* i Erlandsro m. fl., i vilka hemställts, »att riksdagen måtte besluta

att för allt socker, som inom riket tillverkas eller dit införes, skall under tiden från och med den 1 mars 1932 till och med dag, som kan varda av riksdagen bestämd, vid sockrets utlämnande till fritt bruk erläggas skatt med 4 öre för varje kilogram,

att av de medel, som härigenom tillföras statsverket, tilläggspris utbetalas för de betor, som enligt kontrakt mellan sockerbolagen och betod-

larna odlas under 1932 och levereras under kampanjen 1932—1933, i den mån kontraktspriset för 100 kilogram betor med sexton procent sockerhalt understiger 2 kronor 45 öre,

samt att Kungl. Maj:t erhåller befogenhet att träffa de anstalter, som för detta ändamål äro erforderliga, och fastställa de grunder i övrigt, som härvid skola tillämpas»;

3) de likalydande motionerna nr 240 i första kammaren av herr *Löfvander* m. fl. och nr 347 i andra kammaren av herr *Nilsson* i Hörby m. fl., i vilka hemställts, »att riksdagen måtte besluta att tullsatserna för socker skola utgå med följande belopp:

polariserande högst 98 procent 10 kronor för 100 kilogram;

polariserande mer än 98 procent 13 kronor för 100 kilogram;

samt att riksdagen måtte beförlmäktiga Kungl. Maj:t att utfärda de närmare bestämmelser, som kunna finnas erforderliga för uppnående av i motionen avsedda prisförbättringar m. m.»;

4) motionen nr 421 i andra kammaren av herr *Herou* m. fl., i vilken hemställts, »att riksdagen måtte besluta avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 76»;

5) de likalydande motionerna nr 290 i första kammaren av herr *Pålsson* samt nr 423 i andra kammaren av herr *Månsson* i Erlandsro m. fl., i vilka hemställts, »att riksdagen måtte med bifall i övrigt till den kungl. propositionen vidtaga den ändring däri, som erfordras för säkerställandet av ett lägsta pris till betodlarna av 2 kronor 45 öre per 100 kilogram sockerbetor med 16 procent sockerhalt»;

6) motionen nr 424 i andra kammaren av herr *Sköld* m. fl., i vilken hemställts, »att riksdagen måtte

1:o) vid bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 76 godkänna de såsom bilagor A och B till propositionen fogade förslagen till kontrakt mellan svenska staten och svenska sockerfabriksaktiebolaget samt mellan svenska staten och mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag med den ändring att till 4 § i respektive kontrakt fogas ett tillägg av i huvudsak följande lydelse:

— — — av bolaget för sagda sockersort tillämpas, såvida icke priset å K5 (K.M.) enligt förenämnda grunder skulle hava understigit 27 öre, i vilket fall som lägsta pris skall tillämpas ett pris, som med 1 öre understiger 31 öre för varje öre, varmed det beräknade priset understiger 27 öre.

Bolaget har härutöver att tillse, att detaljpriserna å de olika sockersorterna icke överstiga de detaljpriser, som i detta avseende högst gällde å varje ort den 1 februari 1932, såvida icke priset å K5 (K.M.) beräknat enligt samma grunder som hittills skulle hava överstigit 31 öre eller understigit 27 öre per kilogram. För varje öre, varmed nämnda pris överstigit

31 öre per kilogram, må detaljpriserna å socker höjas med 1 öre och för varje öre, varmed nämnda pris understigit 27 öre, skall detaljpriserna å socker sänkas med 1 öre;

2:o) likaledes vid bifall till förenämnda proposition uttala den bestämda förväntan, att de betodlare, som använda lejd arbetskraft för betskötsel och betupptagning under 1932, icke erbjuda sämre villkor för detta arbete, än vad som stadgas i mellan arbetarnas och arbetsgivarnas organisationer träffat avtal eller, om dylikt avtal icke kommer till stånd, vad som i detta avseende i allmänhet gällde i orten under åren närmast före 1929; samt

3:o) hos Kungl. Maj:t hemställa om vidtagande av åtgärder för att, om statens medverkan till sockerbetsodlingens stödjande skulle påkallas jämväl för följande år, förmå sockerbolagen att i möjligaste mån använda egna resurser för betodlingens och sockernäringsens vidmakthållande».

Därjämte har i samma motion hemställts, att vederbörande utskott måtte låta verkställa de formella jämkningar i förenämnda kontraktsförslag, som ett bifall till vad under punkten 1:o) i motionen föreslagits må påkalla.

7) de likalydande motionerna nr 291 i första kammaren av herr *Carl Forssell* och nr 425 i andra kammaren av herr *Arne Forssell*, däri hemställts,

»1:o att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 76 vid årets riksdag;

2:o att riksdagen för tiden från den 1 mars 1932 t. o. m. 28 februari 1933 måtte besluta en tilläggstull av 2 öre till den tull på 7 öre, som stadgas i tulltaxans punkt 119 (se Svensk Författningssamling 1929, nr 316, sid. 671).»

Beträffande de skäl, som motionärerna anført till stöd för de av dem framställda yrkandena, får utskottet hänvisa till motionerna.

Utskottet.

I nära anslutning till den redogörelse, som föredragande departementschefen lämnat till statsrådsprotokollet i ärendet, må här meddelas en översikt rörande sockerfrågans behandling vid de senaste riksdagarna samt de förhandlingar m. m., som föregått framläggandet av Kungl. Maj:ts förslag.

*Betodlings-
kontrakten
1927—1931.*

Mellan de svenska sockerfabriksaktiebolagen och de enskilda sockerbetsodlarna ingingos, efter förhandlingar under hösten 1926 inför en av Kungl. Maj:t tillsatt kommission, kontrakt angående leverans av sockerbetor under de fem åren 1927—1931. Dessa femårskontrakt innehöllo, bland annat, att till grund för beräkningen av betpriset skulle läggas medelpriset å 1 kilogram krossad melis (K 5) enligt svenska sockerfabriksaktiebolagets priskurant vid försäljning till engrossister under tiden från den 1 februari det år, betorna odlades, till den 31 januari nästföljande år, sedan därifrån dragits dels sockerskatten¹ och dels den i

¹ Sockerskatten borttogs från och med den 1 juli 1929.

noteringen ingående engrosrabatten utgörande 4 procent av bruttopriset. Det sålunda framräknade effektiva krossmelispriset skulle utgöra grundtalet för betprisberäkningen. För 100 kilogram sockerbetor med 16 procent sockerhalt utgjorde priset 6.5 gånger nämnda grundtal (= grundpriset). För varje $\frac{1}{10}$ procent ökning eller minskning i medelsockerhalten skulle betpriset röna ett tillägg eller avdrag av 1 öre för 100 kilogram betor. Odlare ägde viss rätt att för ett år i sänder efter anmälan minska den i kontraktet tecknade arealen ned till hälften.

Sedan sockerpriserna, på grund av förhållandena å världsmarknaden, under senare delen av 1928 börjat starkt nedgå, uppkom fråga om vidtagande av särskilda åtgärder till sockerbetsodlingens uppehållande i den i kontrakten förutsatta omfattningen. Efter verkställd utredning avlät Kungl. Maj:t sålunda den 9 januari 1929 proposition, nr 7, till riksdagen, vari föreslogs höjning av tullsatsen å raffinerat socker med 3 öre för kilogram. Vid riksdagen väcktes även åtskilliga motioner i ämnet, av vilka vissa avsågo att genom anvisande av särskilt anslag å riksstaten bereda möjlighet till förbättrande av betpriset. Sedan sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet i utlåtande nr 1 tillstyrkt anvisande av anslag för nyssnämnda ändamål, avslög emellertid 1929 års riksdag samtliga föreliggande förslag om åtgärder till den inhemska sockerbetsodlingens säkerställande.

1929 års
riksdag.

Den 1 november 1929 upptog Kungl. Maj:t sockerfrågan till förnyad behandling. Därvid beslöt Kungl. Maj:t bemyndiga chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla sakkunniga att inom departementet biträda med utredning och upprättande av förslag i sockerfrågan. De jämlikt nämnda bemyndigande tillkallade utredningsmännen (1929 års sockersakkunniga) avgåvo i skrivelse den 28 januari 1930 redogörelse för vad dittills framgått av deras utredning. Med skrivelsen följde i form av bilagor ett antal genom utredningsmännens försorg utförda specialundersökningar. Nämnda skrivelse med tillhörande specialundersökningar blev såsom bilaga fogad till Kungl. Maj:ts proposition nr 82 till 1930 års riksdag. I sagda proposition förnyades förslaget om höjning av raffinadtullen med 3 öre för kilogram. Inom riksdagen framfördes motionsvis även sist sagda år förslag om anvisande av anslag till sockerbetsodlingens stödjande. Med godkännande av sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets i ämnet avgivna utlåtande nr 1 beslöt riksdagen (skr. nr 65) att för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra förslagsanslag av 3,800,000 kronor att användas för utlämnande, i huvudsaklig överensstämmelse med vissa av utskottet föreslagna grunder, av visst tillägg till priset för 1930 års sockerbetsodling. Enligt sagda grunder skulle tillägget utgöra per 100 kilogram betor skillnaden mellan 2 kronor 45 öre och det enligt betodlingskontraktet utgående grundpriset för betor med 16 procent sockerhalt. För erhållande av tilläggspris gällde i huvudsak, att

1930 års
riksdag.

odlare, som före 1930 tecknat flerårskontrakt, skulle under sagda år verkställa odling på en areal av minst 70 procent av den i kontraktet ursprungligen tecknade, därvid tilläggspris utgick för betor från hela den odlade arealen, i den mån denna ej översteg den ursprungligen tecknade arealen. Därjämte förutsattes, att sockerfabriksaktiebolagen i enlighet med därom till 1929 års sockersakkunniga gjorda utfästelser skulle av egna medel lämna betodlarna visst fraktbidrag på sätt framgår av följande uppställning.

Fraktkostnad per 100 kg betor	Betodlarnas andel
intill 8 öre	hälften
8 intill 12 öre	4 öre
12 » 16 »	5 »
16 » 20 »	6 »
20 » 24 »	7 »
24 öre och däröver	8 » .

I nyssnämnda, av riksdagen godkända utskottsutlåtande anfördes, bland annat, att utskottet förutsatte, att de betodlare, som använde lejd arbetskraft för betskötsel och betupptagning, under 1930 icke erbjöde sämre villkor för detta arbete, än vad som i detta avseende i allmänhet hade gällt i orten under åren närmast före 1929. Vidare uttalades i utskottsutlåtandet, i anledning av en i motionen I:247 gjord hemställan om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning angående möjligheterna för den svenska sockerindustrien att genom koncentration och omläggning av fabrikationsmetod nedbringa sina tillverkningskostnader samt angående den jämkning beträffande nu gällande tullsatser, som härför kunde vara erforderliga, att utskottet ansåge det vara ett viktigt önskemål, att till förutsättningslös undersökning upptoges i motionen berörda spörsmål.

1931 års
riksdag.

Efter framställning av 1929 års sockersakkunniga och vederbörandes hörande uppdrog Kungl. Maj:t den 22 augusti 1930 åt nämnda sockersakkunniga att i egenskap av undersökningsmyndighet enligt lagen den 18 juni 1925 om undersökning angående monopolistiska företag och sammanlutningar verkställa undersökning rörande de svenska sockerfabriksaktiebolagens inverkan på prisförhållandena å sockerbetor och socker inom landet. Vid sidan av ifrågavarande undersökning fortsatte de sakkunniga sitt allmänna utredningsarbete i sockerfrågan. Med skrivelse den 15 december 1930 överlämnade 1929 års sockersakkunniga av dem sålunda verkställd utredning (stat. off. utr. 1930: 35) rörande de med sockerfrågan sammanhängande spörsmål, vilka ej voro avsedda att behandlas i samband med nyss åsyftade särskilda undersökning av sockerfabriksaktiebolagen.

I sockersakkunnigas betänkande den 15 december 1930 lämnades även

en redogörelse för verkställda undersökningar angående förutsättningarna för 1931 års inhemska sockerbetsodling samt angåvos olika utvägar till eventuell statlig stödaktion för samma års betodling. Sedan vederbörande myndigheter häröver avgivit infordrade utlåtanden, avlät Kungl. Maj:t den 23 januari 1931 proposition (nr 42) till riksdagen, däri föreslogs, att riksdagen måtte, för utlämnande enligt vissa grunder av tillägg till priset för 1931 års sockerbetsodling, för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra förslagsanslag av 3,800,000 kronor.

Dessa grunder och de vid deras utformande anlagda synpunkterna voro i huvudsak följande. Av statsfinansiella hänsyn och för att i möjligaste mån förebygga ett överskridande av för ändamålet anvisat anslag skulle det av statsmedel utgående pristillägget begränsas till ett belopp av 40 öre för 100 kilogram. Pristillägg skulle utgå endast i den mån, kontraktspriset för 100 kilogram betor med 16 procent sockerhalt understege 2 kronor 40 öre. Liksom för 1930 års understöd skulle såsom villkor för rätt att erhålla pristillägg gälla, att odlare med flerårskontrakt även under 1931 odlade betor på en areal, ej understigande 70 procent av den i kontraktet ursprungligen tecknade arealen. Enär staten under då rådande ovissa förhållanden ej borde uppmuntra till sockerbetsodlingens utbredning, skulle vidare pristillägg för 1931 års odling ej utgå för mer än 90 procent av den av en var odlare kontrakterade arealen. Vidare förutsattes, att sockerbolagen även 1931 av egna medel lämnade betodlarna visst fraktbidrag. Slutligen uttalade departementschefen, att frågan om betodlingens och den härpå grundade sockerindustriens inbördes förhållanden för tiden efter utgången av gällande betodlingskontrakt i god tid upptoges till erforderliga överväganden, därvid spörsmålet om den svenska sockernäringsens möjligheter att i fortsättningen kunna bestå utan extra ordinärt statsunderstöd givetvis borde med största noggrannhet undersökas.

Förenämnda proposition behandlades i sammansatt bevillnings- och jordbruksutskott, till vilket även överlämnades åtskilliga inom riksdagen väckta motioner i sockerfrågan. I sitt i ämnet avgivna utlåtande nr 1 anförde nämnda utskott bland annat följande.

Läget å den internationella sockermarknaden vore fortfarande sådant, att det måste anses uteslutet att med någon säkerhet bedöma den kommande utvecklingen. Sedan motsvarande tidpunkt förra året hade priset för socker kraftigt sjunkit och befunne sig för närvarande å en nivå lägre än tillförne. Liksom under 1930 torde därför år 1931 ett avgörande i sockerfrågan böra ske med hänsyn till för närvarande kända förhållanden samt inskränkas att avse endast årets odling. Till denna ståndpunkt ansåg sig utskottet hava desto större anledning, som med utgången av 1931 års kampanj de mellan sockerfabriksaktiebolagen och betodlarna tecknade femåriga kontrakten upphörde att gälla.

Utginge man alltså från de för det dåvarande rådande förhållandena, hade man enligt utskottet beträffande 1931 års sockerbetsodling att räkna med ett så lågt betpris, att odlingen säkerligen komme att avsevärt min-

skas, därest staten ej ingrepe till dess stödjande. De olägenheter i skilda hänseenden, som vore förbundna med en dylik minskning, vore enligt utskottets mening för det dåvarande så allvarliga, att det måste anses som ett allmänt intresse av stor betydelse att söka medverka till odlingens uppehållande även under 1931. Utskottet underströk i detta sammanhang den betydelse för beredande av arbetstillfällen, som sockerbetsodlingen och den därpå grundade sockerindustrien måste anses äga särskilt i dåvarande tider, när arbetslösheten i allmänhet på grund av den alltmer märkbara depressionen inom näringslivet hotade att stiga. Utskottet ansåg sig alltså böra förorda, att staten genom ett tillfälligt stöd medverkade till uppehållande jämväl av 1931 års sockerbetsodling.

I avseende å det sätt, varpå en dylik medverkan skulle lämnas, samt de bestämmelser och villkor, som därvid borde tillämpas, anslöt sig utskottet till den i propositionen härutinnan uttalade mening. Huru önskvärdt det ur åtskilliga synpunkter kunde vara att vid 1931 års odling bibehålla det betpris, som tillförsäkrats odlarna förra året, vore det likväl av statsfinansiella skäl nödvändigt att åtnöja sig med det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet. Utskottet ansåg sig likväl böra förutsätta, att betodlarna under 1931 vid användande av lejd arbetskraft ej tillämpade sådana lönesatser, som äventyrade statshjälpens sociala karaktär. Utskottet framhöll vidare såsom självklart, att den fortsatta utredningen i sockerfrågan även borde klarlägga, huru tullskyddet utnyttjades av de olika intressenterna inom sockerproduktionen.

I enlighet med sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets hemställan biföll riksdagen (skrivelse nr 44) Kungl. Maj:ts förenämnda proposition nr 42.

1929 års
sockersak-
kunniga.

1929 års sockersakkunniga hava numera avslutat sitt utredningsarbete samt den 16 november 1931 avlämnat dels en översikt rörande utvecklingen å sockermarknaden inom och utom Sverige under 1931, dels ock en redogörelse för resultatet av den utav dem enligt Kungl. Maj:ts uppdrag den 22 augusti 1930 jämlikt lagen om undersökning angående monopolistiska företag och sammanslutningar verkställda särskilda undersökningen rörande de svenska sockerfabriksaktiebolagens inverkan på prisförhållandena å sockerbeter och socker inom landet.

Beträffande omförmälda översikt får utskottet hänvisa till det vid förevarande proposition fogade statsrådsprotokollet (prop. sid. 7—10) samt i fråga om den del av sist berörda undersökning, som jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 23 december 1931 får utlämnas till offentligheten, till bil. C vid nämnda protokoll (prop. sid. 27 och följande).

Vissa statis-
tiska upp-
gifter angä-
ende socker-
betsodlingen
och socker-
priserna.

I avseende å den till svenska sockerfabriksaktiebolaget hörande betodlingen under de fem senaste åren meddelas i följande, i propositionen intagna sammanställning åtskilliga uppgifter, vilka ansetts ägnade att belysa läget inom nämnda näringsgren samt den inverkan detta haft å odlingens omfattning.

Kampanjår	Betareal hektar	Inköpta betor ton	Sockers- halt %	Effektivt medelpris för K 5 för tiden 1/2—31/1 öre	Betpris per 100 kg			
					Grund- pris öre	Tillägg för soc- kerhalt öre	Summa öre	Härtill kommer subven- tion av staten öre
1927/28	37,437	914,712	16.64	43.33	281.66	6.46	288.12	—
1928/29	39,330	1,021,836	16.74	37.57	244.28	7.41	251.64	—
1929/30	25,604	719,092	17.66	32.56	211.61	16.89	228.50	—
1930/31	34,017	1,130,955	17.22	27.84	177.78	12.21	199.94	67.27
1931/32	32,607	826,975	18.19	26.09	169.57	21.88	191.45	40.00

Till komplettering av förestående uppgifter lämnas vidare i följande, i propositionen likaledes intagna tablå månadsmedeltalen för priset å krossmelis enligt svenska sockerfabriksaktiebolagets priskurant. Förändringarna i dessa månadsmedeltal, vilka visserligen i första hand härröra av förskjutningar i läget å världsmarknaden men delvis även bero av sänkningarna och borttagandet av sockerskatten, hava nämligen i viss utsträckning ansetts belysande för utvecklingen av konsumentpriset å socker i Sverige.

M å n a d	1926	1927	1928	1929	1930	1931
Januari	54.2	56.5	50.3	39.9	31.8	26.0
Februari	53.4	56.9	48.8	40.0	31.6	26.0
Mars	52.2	57.0	50.8	39.3	31.0	26.2
April	53.4	55.2	51.1	38.0	30.2	27.0
Maj	55.0	55.0	50.0	37.1	29.0	26.9
Juni	53.3	53.2	48.1	36.1	29.0	27.0
Juli	48.2	53.8	43.0	35.2	28.3	27.5
Augusti	48.1	55.2	43.5	35.0	28.0	26.5
September	50.1	56.0	43.0	36.5	27.7	26.4
Oktober	50.9	51.6	41.5	34.4	27.6	28.4
November	52.6	48.5	40.7	32.5	27.7	28.3
December	55.8	49.3	40.3	32.0	26.0	27.6

I anledning därav, att de under hösten 1926 ingångna femåriga betodlingskontrakten komme att upphöra med utgången av år 1931 års kampanj, hava under sistnämnda år direkta förhandlingar förts mellan svenska sockerfabriksaktiebolaget och styrelsen för Skånes betodlars centralförening rörande villkoren för 1932 års betodling. Beträffande förloppet av dessa förhandlingar, vilka icke ledde till åsyftat resultat, får utskottet hänvisa till den av departementschefen härom lämnade redogörelsen (prop. sid. 11 och 12).

Direkta förhandlingar mellan svenska sockerfabriksaktiebolaget och Skånes betodlars centralförening.

Förhand-
lingar i socker-
betsfrågan in-
för en av
Kungl. Maj:t
tillsatt kom-
mission.

Sedan de direkta förhandlingarna mellan sockerbolaget och betodlarna sålunda avbrutits, förordnade Kungl. Maj:t den 8 januari 1932 en kommission med uppgift att skyndsammast undersöka möjligheterna för uppgörelse mellan svenska sockerfabriksaktiebolaget och Skånes betodlares centralförening angående villkoren för sockerbetsodlingen 1932.

I skrivelse den 5 februari 1932 har kommissionen meddelat, att den i enlighet med erhållet uppdrag undersökt möjligheterna för uppgörelse mellan svenska sockerfabriksaktiebolaget och Skånes betodlares centralförening angående villkoren för sockerbetsodling 1932 samt i sådant syfte bedrivit ingående förhandlingar med representanter för bolaget och styrelsen för föreningen. Därjämte har kommissionen i sagda skrivelse anmält, att sedan det visat sig icke vara möjligt att åstadkomma uppgörelse mellan parterna om en betodling i önskvärd omfattning under 1932 utan särskilt statligt understöd, förhandlingarna fortsatts, därvid såsom resultat framkommit visst förslag till villkor angående sockerbetsodling under 1932. Detta förslag hade styrelsen för Skånes betodlares centralförening förklarat sig, med hänsyn till de fördelar i övrigt, som genom förslaget vunnits, beredd att för betodlarnas föreningsstämma tillstyrka till godkännande att gälla för betodlingen under 1932, därvid styrelsen tillagt, att den dock funne det angivna minimipriset väl lågt. Sockerbolagets representanter hade förklarat sig beredda att antaga förslaget, under förutsättning att viss ifrågasatt importreglering å socker komme till stånd. Rörande sist nämnda angelägenhet har kommissionen meddelat, att den, efter förhandlingar med representanter dels för nyssnämnda bolag och dels för mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag, upprättat förslag till kontrakt mellan svenska staten och svenska sockerfabriksaktiebolaget samt mellan svenska staten och mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag, vari närmare angåves de bestämmelser och villkor, under vilka staten skulle å nämnda båda bolag överlåta viss ensamrätt till införsel av socker. Bolagen hava förbundit sig att, under förutsättning att kontraktsförslagen av statsmakterna oförändrat godkändes, sluta avtal med staten i enlighet med förslagen.

Det är dessa förslag till kontrakt mellan staten och de båda sockerfabriksaktiebolagen, som genom förevarande proposition förelagts riksdagen till godkännande.

Rörande den närmare innebörden av förslaget till villkor för 1932 års sockerbetsodling och nyssnämnda kontrakt har i en vid kommissionens skrivelse fogad promemoria anförts i huvudsak följande.

»Förslaget till villkor angående sockerbetsodling under 1932.

Vid förslagets utformande har man utgått från de för åren 1927—1931 gällande femårskontrakten samt angivit de ändringar, som ansetts böra vidtagas i dess bestämmelser.

Bland de sålunda föreslagna ändringarna böra i första hand fram-

hållas de nya reglerna för beräkning av grundpriset för betor med 16 procent sockerhalt. Till grund härför skall enligt förslaget alltjämt läggas medelpriset å 1 kilogram krossmelis enligt svenska sockerfabriksaktiebolagets priskurant för en tid av ett år, sedan därifrån dragits den i noteringen ingående engrosrabatten, 4 procent, men den multipel, som anger betprisets relation till sockerpriset, har höjts från 6.5 till 7. Ehuru denna förändring av beräkningssättet för betpriset vid ett sockerpris av t. ex. 30 öre per kilogram skulle medföra en förbättring av priset för 100 kilogram betor med 14.4 öre, kommer likväl betpriset vid låga sockerpris att bliva för odlarna otillfredsställande. Av de förda förhandlingarna har även framgått, att för att sockerbetsodling i ej alltför ringa omfattning skall kunna erhållas under 1932, det vore nödvändigt, att odlarna garanterades ett visst minimipris, vilket efter övervägande av olika på frågan inverkan omständigheter satts till 2 kronor 30 öre för 100 kilogram sextonprocentiga betor. Erinras må, att genom statsmakternas medverkan grundpriset för betor med 16 procent sockerhalt under år 1930 fastställdes till lägst 2 kronor 45 öre samt att tillägg av statsmedel till betpriset under 1931 icke fick utgå i annan mån, än att nyssberörda grundpris icke översteg 2 kronor 40 öre.

Förutom att sålunda beräkningssättet för grundpriset ändrats till betodlarnas förmån, hava även reglerna för betornas betalning efter sockerhalt blivit genom förslaget gynnsammare för odlarna. Enligt femårskontrakten rönnte betpriset ett tillägg respektive avdrag av 1 öre för var $\frac{1}{10}$ procent, varmed medelsockerhalten översteg respektive understeg 16 procent, men enligt förslaget skall motsvarande tillägg respektive avdrag utgöra $\frac{1}{100}$ av grundpriset.

Betpris, i ören, enligt femårskontrakten och enligt det föreslagna kontraktet.

Pris vid fri prisbildning å 1 kg. K 5 (öre)	Enligt femårskontrakten			Enligt förslaget			Förbättring i betpriset enligt för- slaget (öre)
	Grundpris	Tillägg för sockerhalt vid 17.2 % betor	Summa	Grundpris	Tillägg för sockerhalt vid 17.2 % betor	Summa	
28	175	12	187	230	17	247	60
29	181	12	193	230	17	247	54
30	187	12	199	230	17	247	48
31	193	12	205	230	17	247	42
32	199	12	211	230	17	247	36
33	206	12	218	230	17	247	29
34	212	12	224	230	17	247	23
35	218	12	230	235	18	253	23

Även i fråga om rätt till erhållande av vissa från råsockerfabrikationen härflytande biprodukter hava betodlarna i förslaget erhållit vissa ytterligare fördelar. Den i femårskontrakten medgivna förmånen åt odlare vid fabrik, där det s. k. Steffenska förfarandet tillämpas, att för varje 100 kilogram levererade betor erhålla 4 kilogram sockersnitzel till ett nedsatt pris av 5 öre per kilogram har utökats till att omfatta 5 kilogram, i samband varmed även den föreskriften föreslagits till intagande i kontraktet, att sockerhalten i snitzeln ej får i medeltal för kam-

panjen understiga 23 procent. En liknande föreskrift har även föreslagits beträffande betmassa, i det denna enligt förslaget vid varje fabrik under kampanjen i genomsnitt bör innehålla högst 90,5 procent vatten och icke får innehålla mer än 91 procent. Enligt femårskontrakten skulle betmassan tillhandahållas odlarna väl pressad, men någon bestämmelse om den högsta tillåtna vattenhalten fanns ej intagen däri.

Enligt förslaget skola bestämmelserna i femårskontrakten ändras i åtskilliga andra hänseenden, än de nu nämnda. Bland annat har den utfästelse att lämna särskilt fraktbidrag, som bolaget för tidigare år avgivit, nu ifrågasatts till intagande i själva kontrakten. Vidare har den i femårskontrakten förekommande bestämmelsen om viss inskränkning i bolagets rätt att nedlägga driften vid råsockerfabriker borttagits i förslaget, varför bolaget i detta hänseende skall hava fria händer att ordna betleveranserna.

Förslaget till kontrakt mellan svenska staten och svenska sockerfabriksaktiebolaget.

Det av sockerbolaget enligt förberörda förslag till villkor för 1932 års sockerbetsodling gjorda åtagandet med avseende å betpriset, innebärande bland annat garanterande av ett minimipris av 2 kronor 30 öre för 100 kilogram sextonprocentiga betor, har skett under förutsättning, att viss medverkan lämnas från statens sida. Enligt förevarande förslag till kontrakt mellan staten och bolaget avses denna medverkan — i viss anslutning till vad som för närvarande gäller beträffande statens åtgärder till spannmålsodlingens stödande — skola lämnas i den form, att staten för viss tid, nämligen från och med den 1 mars 1932 eller den tidigare dag, Kungl. Maj:t bestämmer, till och med den 28 februari 1933, tillförsäkrar de båda sockerbolagen viss ensamrätt till sockerimport. Den vardera bolaget sålunda medgivna importrätten skall emellertid, i likhet med vad som i motsvarande hänseende gäller i avseende å spannmålsregleringen, icke utgöra hinder för transitering, returfortullning eller uppläggning å tulllager eller provianteringsfrilager av socker och ej heller skall s. k. egentlig gränstrafik eller enligt tulltaxeförordningen tullfri sockerimport i regel vara förhindrad. Huru den åt bolagen medgivna ensamrätten till sockerimport, vilken givetvis kommer att så gott som uteslutande avse råsocker, skall fördelas mellan dem, regleras genom inbördes överenskommelse bolagen emellan. — Vid kommissionens förhandlingar med sockerbolaget förutsattes, att bolaget under avtalstiden skulle förmedla import av sådant socker, som ej tillverkades inom landet och ej heller kunde ersättas av svenskt socker.

Vid en anordning sådan som den föreslagna med avstängd konkurrens från importerad raffinad har bolaget, på sätt i kontraktet närmare bestämmes, måst åtaga sig att med viss begränsning nedåt icke tillämpa högre sockerpris, än som betingas av prisrörelsen å världsmarknaden för socker. Den nyss åsyftade begränsningen innebär, att bolaget under avtalstiden icke behöver tillämpa lägre sockerpris än, beträffande K5, 31 öre per kilogram samt för andra sockersorter i förhållande härtill. Det sålunda satta lägsta sockerpriset, vilket ligger rätt avsevärt under sockerpriset under tiden närmast före världskriget och endast obetydligt (för dagen 2 öre) överstiger det för närvarande gällande sockerpriset, har måst införas i regleringssystemet för att sockerbolaget skall kunna vara i stånd

att garantera odlarna det föreslagna minimipriset för betorna. Genom bestämmandet av nyss berörda lägsta sockerpris skyddas nämligen bolaget för prisfall å raffinad och erhåller en möjlighet att, därest priserna å råsocker på världsmarknaden skulle nedgå, göra vissa eljest icke påräkneliga vinster å sin tillverkning av raffinad ur utländskt råsocker. Med avseende å bolagets prissättning å socker gäller i övrigt, såsom förut anförts, att bolaget icke får under avtalstiden tillämpa högre pris, än vad som i enlighet med prISRörelsen å världsmarknaden skulle gällt vid fri prisbildning. I berörda hänseende ställes enligt förslaget bolaget under statlig kontroll, därvid kontrollorganet bestående av en nämnd av tre sakkunniga och opartiska personer, utsedda av Kungl. Maj:t, tillerkänts befogenhet att med för bolaget bindande verkan, i den mån så befinnes påkallat, meddela beslut i fråga om prissättningen.

Slutligen må framhållas, att i kontraktförslaget införts vissa bestämmelser för det fall, att någon före den dag (den 2 februari 1932), då offentligt meddelande lämnats om den nu ifrågasatta importregleringen, träffat avtal om inköp av utländskt socker, att importeras efter tiden för importregleringens ikraftträdande. Dylik import skall enligt förslaget i viss ordning och under betryggande garantier mot missbruk kunna få äga rum.»

Förslaget till kontrakt mellan svenska staten och mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag är i allt väsentligt av samma innebörd som förslaget till kontrakt mellan svenska staten och svenska sockerfabriksaktiebolaget.

Över sockerbetskommissionens förslag hava infortrade yttranden avgivits av kommerskollegium, lantbruksstyrelsen och generaltullstyrelsen. På anförda skäl, för vilka departementschefen närmare redogjort (prop. sid. 17 och 18), hava ämbetsverken därvid tillstyrkt förslaget eller lämnat detsamma utan erinran.

*Yttranden
över socker-
betskommis-
sionens för-
slag.*

För egen del har departementschefen anført följande:

»Läget å den internationella sockermarknaden kännetecknas alltjämt i hög grad av osäkerhet. Visserligen har en förbättring däri ägt rum under det senaste året till följd av de överenskommelser, som träffats om begränsning av sockerproduktionen i de viktigaste exportländerna, men å andra sidan har den allmänna ekonomiska krisen blivit allt känbarare i skilda delar av världen, vilket även påverkat sockermarknaden. På grund av den ovisshet, som vidlåder den kommande ekonomiska utvecklingen, samt med hänsyn till osäkerheten på den internationella valutamarknaden kan man i nuvarande läge näppeligen göra något mera säkert antagande om den sannolika utvecklingen beträffande sockerpriset å den internationella marknaden. Med det nära samband, som råder mellan denna och den svenska marknaden, följer därav, att sockerfrågan i Sverige alltjämt bör bedömas med utgångspunkt från nu kända förhållanden samt med hänsyn närmast tagen till läget inom landet.

*Departements-
chefen.*

Såsom förut omnämnts hava de till och med fjolåret gällande femårskontrakten mellan sockerbolagen och betodlarna numera utlöpt, varför frågan om sockerbetsodlingen under 1932 blivit beroende av ny överenskommelse mellan parterna rörande odlingsvillkoren. Med anledning härav och sedan direkta förhandlingar mellan parterna icke lett till resultat, har såsom redan erinrats en av Kungl. Maj:t tillsatt kommission undersökt betingelserna för att en dylik överenskommelse skulle kunna ernås. Såsom resultat härav har framkommit ett förslag, vars genomförande förutsätter viss medverkan från statens sida.

De omständigheter, som föranlett statsmakterna att under de två senaste åren lämna sockerbetsodlingen särskilt stöd, föreligga beträffande årets odling i minst lika hög grad som tidigare. Därjämte synes i år särskilt avseende böra fästas vid frågans betydelse med hänsyn till handelsbalansen. Då vidare det av kommissionen efter ingående förhandlingar med parterna nu framlagda förslaget innebär, att dessa genom ömsesidiga tillmötesgåenden jämnat vägen för frågans lösning, därvid sockerbolagen gjort betydande ekonomiska medgivanden utöver vad som förekommit i de nu utlöpta femårskontrakten, anser jag, att staten bör medverka till överenskommelsens förverkligande.

Mot den form, varunder statens medverkan föreslås skola lämnas, synas mig några vägande invändningar näppeligen kunna göras. Den ifrågasatta anordningen, vilken i huvudsak följer samma principer som för närvarande tillämpas i avseende å spannmålsregleringen, torde vara ägnad att lämna sockernäringen erforderligt stöd vid låga sockerpris utan att andra berättigade intressen därigenom skadas. Såväl lantbruksstyrelsen som kommerskollegium hava också i huvudsak givit förslaget sin avslutning.

Den del av förslaget, som avser grunderna för betprisberäkningen och övriga villkor för 1932 års sockerbetsodling, torde ur betodlingens synpunkt under nuvarande förhållanden kunna anses godtagbar. Genom förslaget tillgodoses åtskilliga av betodlarna i deras förhållande gent emot sockerbolagen eftersträfvade önskemål, därvid främst bör framhållas, att den multipel, som skall angiva betprisets förhållande till sockerpriset, höjts från 6.5 i de nyligen utlöpta femårskontrakten till 7, varjämte reglerna för beräkning av tilläggspriset för högre sockerhalt än 16 procent ändrats till odlarnas förmån. Den för betodlingens säkerställande betydelsefullaste bestämmelsen är emellertid garanterandet av ett visst lägsta grundpris för sextonprocentiga betor. Det härutinnan föreslagna priset 2 kronor 30 öre för 100 kilogram torde — med hänsyn jämväl till det ökade pristillägget vid högre sockerhalt — vara ägnat att medföra odling i sådan omfattning, att de olägenheter ur det allmännas synpunkt, vartill en nedsatt betodling leder, kunna undgås. Med de sålunda föreslagna bestämmelserna om betpriset torde det från statens sida böra förutsättas, att betodlarna vid användande av lejd arbetskraft under 1932 ej tillämpa så-

dana lönesatser, att det sociala syftet med statens medverkan till betodlingens uppehållande därmed äventyras.

För att sockerbolagen skola åtaga sig att erlægga betalning för betorna enligt nyssnämnda grunder med ett garanterat lägsta pris förutsätter förslaget, att staten skulle å bolagen överlåta ensamrätt till import av socker samt medgiva, att bolagen i sin prissättning å socker, vilken skulle under statlig kontroll ske enligt hittills tillämpade grunder, ej behöfve notera lägre pris än, ifråga om krossmelis, 31 öre per kilogram. För konsumenterna kommer denna anordning visserligen att innebära, att de avskäras från möjligheterna att få fördel av lägre pris, än som motsvaras av det nyss nämnda. Skulle däremot prisförhållandena å världsmarknaden så utveckla sig, att priskurvan åter överstiger sagda pris, kommer det inhemska sockerpriset enligt förslaget att liksom hittills och utan någon ytterligare fördyring följa fluktuationerna å världsmarknaden. Det föreslagna lägsta krossmelispriset, 31 öre per kilogram, ligger visserligen något över dagens pris och medför alltså, att konsumenterna för tillfället få vidkännas viss uppoffring för den inhemska sockerbetsodlingens uppehållande. Emellertid torde även för konsumenterna ligga någon fördel däri, att priset stabiliseras, när erfarenheten visat, att i tider med fluktuerande priser spänningen mellan producent- och konsumentpriserna tenderar att stegras. Framhållas må ock, att ett krossmelispris av 31 öre måste anses mycket lågt, om man tager hänsyn till prisutvecklingen under en längre tid tillbaka. Såsom närmare framgår av den i bilaga G till detta protokoll intagna tabell uppgick nämligen motsvarande pris under åren närmast före världskriget till ungefär 55 öre, och utgjorde medelpriset under femårsperioden 1922/1926 77 öre och under femårsperioden 1927/1931 38 öre. Jag har följaktligen ansett förslaget jämväl i nu berörda del kunna godtagas.

I 6 § av de föreslagna kontrakten mellan staten och sockerbolagen har angivits de förutsättningar, under vilka bolagen gjort sina åtaganden, innebärande bland annat att inga ändringar under avtalstiden vidtagas beträffande gällande tullsatser å socker och melass. Under förevarande förhållanden anser jag hinder ej möta mot att en dylik föreskrift godtages från statens sida. Härav följer, att vad lantbruksstyrelsen anfört i frågan om melasstullen, synes mig icke böra för närvarande föranleda någon åtgärd.

För giltighet av de ifrågasatta kontrakten mellan staten och sockerbolagen erfordras riksdagens samtycke. Den föreslagna anordningen förutsätter riksdagens beslut, att för tiden från och med den 1 mars 1932 eller den tidigare dag, Kungl. Maj:t bestämmer, till och med den 28 februari 1933 rätt att till riket införa socker icke skall tillkomma annan än staten eller den eller dem, åt vilken eller vilka Kungl. Maj:t överlåter sådan rätt. Meddelande av erforderliga närmare föreskrifter torde ankomma på Kungl. Maj:t. Därvid torde givetvis iakttagas, att importen lämnas fri beträff-

fande de i 1 § andra och tredje styckena av kontrakten angivna fall, samt att särskilda bestämmelser meddelas rörande sådan import, som avses i 7 § andra stycket, ävensom angående ordningen för uppbärande av där omförmäld avgift.

Såsom i förslaget till kontrakt mellan staten och sockerbolagen förutsatts torde av Kungl. Maj:t böra tillsättas en nämnd av tre sakkunniga och opartiska personer för utövande av kontroll över bolagens verksamhet, i vad den beröres av kontrakten. Närmare bestämmelser rörande nämndens verksamhet torde få meddelas av Kungl. Maj:t. De belopp, som må inflyta i form av avgifter jämlikt 7 § andra stycket i kontrakten, torde böra tillgodoföras inkomstititeln diverse inkomster, varifrån kostnaderna för nämnden torde få bestridas.

Slutligen vill jag i likhet med kommissionen framhålla angelägenheten av att effektiva åtgärder hållas i beredskap mot prisspekulation under tiden tills förevarande förslag må bli genomfört.»

*Utskottets
yttrande.*

Såsom ett huvudskäl för det stöd statsmakterna åren 1930 och 1931 lämnat den inhemska sockerbetsodlingen har åberopats det ovissa läget å sockermarknaden. Detta skäl gör sig alltjämt gällande med oförminskad styrka. På grund av växande svårigheter för jordbruksnäringen över huvud samt den ökade arbetslöshet inom landet, varmed man nu måste räkna, skulle olägenheterna av en inställd betodling under innevarande år bli än större än tillförne. Härtill kommer, att ett inställande av betodlingen eller en avsevärd minskning i densamma otvivelaktigt komme att ofördelaktigt inverka på handelsbalansen. Av nu anförda skäl och då, såsom av propositionen framgår, vid de förda förhandlingarna mellan representanter för den inhemska sockerindustrien och betodlarna överenskommelse om villkoren för 1932 års sockerbetsodling icke kunnat uppnås utan statligt stöd, har utskottet funnit sig böra förorda, att jämväl för detta år åtgärder från statens sida vidtagas till betodlingens stödjande.

Mot det härutinnan i propositionen framlagda förslaget har främst erinrats, att den förhöjning i betpriset, som förslaget avsåge att åvägbringa, skulle komma att få betalas av konsumenterna. Häremot torde kunna göras gällande, att de föreslagna åtgärderna skulle komma att medföra prishöjning å socker endast i den mån sockerpriset, beräknat enligt hittills tillämpade grunder, komme att understiga ett belopp av 31 öre för kilogram krossad melis. Därtill må framhållas, att en försämring i handelsbalansen, vartill såsom redan antytts en inställd eller avsevärt minskad betodling komme att bidraga, skulle ogynnsamt återverka på den svenska kronans värde och därigenom kunna vara ägnad att medföra en prishöjning även å socker. Det må för övrigt erinras, att ett krossmelispris av 31 öre för kilogram måste betraktas såsom mycket lågt i förhållande till de priser därå, som under en följd av år varit gällande, samt att, enligt vad utskottet inhämtat, det i dagarna framlagda förslaget till stöd åt soc-

kerbetsodlingen i Danmark, där förutsättningarna för sådan odling i allmänhet äro gynnsammare än hos oss, utgår från upprätthållande inom landet av ett lägsta pris å melis av 32 öre för kilogram, sockerskatt dock inräknad.

Vid övervägande av frågan, vilken form understödet bör givas, har utskottet funnit sig böra förorda den i propositionen föreslagna anordningen. De av Kungl. Maj:t föreslagna åtgärderna medföra såsom förut antytts icke någon ytterligare fördyring för konsumenterna, därest prisrörelsen å världsmarknaden skulle betinga ett högre sockerpris än beträffande krossad melis 31 öre för kilogram samt för andra sockersorter i förhållande därtill, medan såväl en tullförhöjning som införandet av en särskild sockerskatt komme att medföra en dylik fördyring även vid stigande världsmarknadspris.

Ett bifall till det i motionerna nr 291 i första kammaren och nr 425 i andra kammaren framställda yrkandet om höjning av tullen å råsocker skulle, såsom 1929 års sockersakkunniga uttalat i ovan omnämnda redogörelse rörande utav dem verkställd undersökning jämlikt den s. k. monopollagen den 18 juni 1925, innebära ett försämrat läge för den svenska sockernäringen som helhet betraktad, något som under nuvarande tider är ägnat att ingiva stora betänkligheter.

I de likalydande motionerna nr 290 i första kammaren och nr 423 i andra kammaren har anförts, att för åstadkommande av betodling i önskvärd utsträckning priset å sockerbetor med 16 procent sockerhalt borde fastställas till lägst 2 kronor 45 öre för 100 kilogram i stället för, såsom i propositionen föreslagits, lägst 2 kronor 30 öre för 100 kilogram. Det må emellertid erinras, att de i propositionen föreslagna villkoren äro för betodlarna i vissa hänseenden förmånligare än enligt de nyligen utlupna femårskontrakten. Sålunda har den multipel, som skall angiva betpriset förhållande till sockerpriset, höjts från 6.5 till 7, varjämte regleringen för beräkning av tilläggspriset för högre sockerhalt än 16 procent ändrats till odlarnas förmån. Till följd härav och då styrelsen för Skånes betodlares centralförening, på sätt av den ovan lämnade redogörelsen framgår, förklarar sig beredd att för betodlarnas föreningsstämma tillstyrka det i propositionen framlagda förslaget till godkännande, har utskottet funnit sig kunna utgå från, att även med ett grundpris av 2 kronor 30 öre för 100 kilogram betor med 16 procent sockerhalt odling av betor kommer att äga rum i sådan omfattning, att det med stödet åt odlingen avsedda syftet vinnes, och har därför icke ansett sig böra föreslå höjning av detta grundpris.

Enligt ett i motionen nr 424 i andra kammaren framställt förslag skulle såsom en förutsättning för sockerbolagens rätt att bestämma ett lägsta pris å krossad melis av 31 öre för kilogram gälla, att enligt hittills tillämpade beräkningsgrunder priset därå icke bort bestämmas lägre än 27 öre. Bolagen skulle enligt detta förslag vara skyldiga att, i den mån

det på dylikt sätt beräknade priset nedginge, sänka priset å krossad melis med motsvarande belopp. Såsom av det anförda framgår har emellertid bolagen enligt kontraktsförslagen tillförsäkrats rätt att bestämma priset till lägst 31 öre såsom ett vederlag för bolagens utfästelse att lämna betodlarna ett visst lägsta grundpris för sextonprocentiga betor. Då det såsom nyss nämnts torde kunna förutsättas, att innevarande år betodling i avsevärd omfattning kommer till stånd samt förty bolagen under den tid, avtalen äro avsedda att gälla, måste vid prissättning av socker främst räkna med det pris inhemska sockerbetor betinga, skulle en dylik prisbegränsning kunna leda till att fabrikationen måste bedrivas med betydande underskott. Då det uppenbarligen torde saknas möjlighet att förma sockerbolagen att, utöver de av dem redan lämnade medgivandena, medverka till en dylik prisbegränsning, har utskottet, som ej velat äventyra genomförandet av de preliminärt antagna avtalsförslagen, icke ansett sig kunna biträda omförmälda i motionen framlagda förslag rörande prissättning å socker.

I sistnämnda motion har vidare väckts förslag, innebärande att sockerbolagen skulle hava att tillse, att vid fastställande av ett priskurantpris å krossad melis av 31 öre per kilogram detaljhandelspriserna å de olika sockersorterna icke skulle överstiga de priser, som högst gällde å varje ort den 1 februari 1932. Av de uppgifter utskottet inhämtat rörande prissättning å socker under innevarande år framgår, att åtminstone å vissa platser i landet mellanhandsvinsterna å socker äro så låga, att en sådan begränsning av desamma som i motionen förutsatts icke skäligen kan påfordras. Emellertid framgår av omförmälda uppgifter, att konsumentpriset å socker i skilda delar av landet företer betydande växlingar, vilka säkerligen icke enbart bero på olika fraktkostnader eller andra därmed jämförliga prisfördyrande faktorer. Utskottet har därför ansett sig böra uttala den förväntan, att sockerbolagen, sedan de tillförsäkrats ensamrätt till import av socker, skola beakta angelägenheten av att, eventuellt med grossisternas bistånd, åstadkomma en utjämning av detaljhandelsprisen å socker.

I motionen nr 424 i andra kammaren har därjämte föreslagits, att riksdagen måtte uttala den bestämda förväntan, att de betodlare, som använda lejd arbetskraft för betskötsel och betupptagning, icke skola under 1932 erbjuda sämre villkor för detta arbete, än vad som stadgas i mellan arbetarnas och arbetsgivarnas organisationer träffat avtal eller, om dylikt avtal icke kommer till stånd, vad som i detta avseende i allmänhet gällde i orten under åren närmast före 1929. Därest, såsom utskottet förutsatt, betodling innevarande år kommer till stånd i större omfattning, torde emellertid skäl knappast föreligga för antagande att lägre ersättningar än avtalsenliga eller skäligen skola komma att utgå. Emellertid har utskottet lämnat sin anslutning till vad departementschefen uttalat därom, att det från statsmakternas sida förutsattes, att bet-

odlarna vid användande av lejd arbetskraft under 1932 ej tillämpa sådana lönesatser, att det sociala syftet med statens medverkan till betodlingens upprätthållande äventyras.

Den i propositionen föreslagna anordningen bygger på, att de båda sockerbolagen under tiden till och med februari 1933 erhålla ensamrätt till import av socker. Då under de senare åren även andra än bolagen till riket infört socker, skulle härigenom ett intrång komma att äga rum i dessa importörers näring, därest de icke i fortsättningen tillförsäkras rätt att genom bolagen inköpa erforderliga kvantiteter socker. Utskottet förväntar därför, att sockerbolagen skola, under den tid ensamrätten till införsel av socker består, medgiva nämnda importörer rätt att till gällande priskurantpriser och med åtnjutande av grossister i sockerbranschen tillerkända rabatter och andra förmåner av bolagen inköpa socker.

Slutligen har i motionen nr 424 i andra kammaren föreslagits, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om vidtagande av åtgärder för att, om statens medverkan till sockerbetsodlingens stödjande skulle påkallas jämväl för följande år, förmå sockerbolagen att i möjligaste mån använda egna resurser för betodlingens och sockernäringsens vidmakthållande. Då Kungl. Maj:t, därest ett stöd till betodlingen även framdeles anses böra lämnas, säkerligen kommer att så långt möjligt söka tillgodose konsumenterna, i den mån därigenom vederbörande parters berättigade intressen icke trädas för nära, har utskottet icke ansett sig böra föreslå skrivelse i det uti motionen avsedda syftet.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte,

med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 76 samt med avslag å motionerna nr 168, 174, 240, 290 och 291 i första kammaren och nr 224, 225, 347, 421, 423 och 425 i andra kammaren ävensom motionen nr 424 i sistnämnda kammare, i vad angår yrkandet under punkten 1:o) i motionen,

1) besluta, att för tiden från och med den 1 mars 1932 eller den tidigare dag, Kungl. Maj:t bestämmer, till och med den 28 februari 1933 rätt att till riket införa socker (tulltaxenummer 119 och 120) med av Kungl. Maj:t stadgade undantag icke skall tillkomma annan än staten eller den eller dem, åt vilken eller vilka Kungl. Maj:t överlåter sådan rätt;

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som må erfordras för upprätthållande av nu angivna ensamrätt;

3) godkänna de såsom bilagor A och B till statsrådsprotokollet i ärendet fogade förslagen till kon-

trakt mellan svenska staten och svenska sockerfabriksaktiebolaget samt mellan svenska staten och mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag; samt

B) att motionen nr 424 i andra kammaren, i vad angår yrkandena under punkterna 2:o) och 3:o) i motionen, måtte anses besvarad genom vad utskottet i detta betänkande anfört.

Stockholm den 17 februari 1932.

På bevillningsutskottets vägnar:

JOH. NILSSON.

Närvarande: herrar Nilsson i Kristianstad, Bärq, Örne, Boman*, Björnsson, Jönsson i Slätåker, Jönsson i Boa, Lövgren i Nyborg, Olsson i Ramsta, Björklund, Lithander, Olsson i Gävle*, Nilsson i Hörby, Forssberg, Andersson i Boda, Hjalmarsson, Larsson i Örbyhus, Heiding, Larson i Tönnersa och Bergström i Hälsingborg.

* Icke närvarit vid justeringen av betänkandet.

Reservationer:

av herrar *Bärq, Örne, Björnsson, Lövgren* i Nyborg, *Björklund, Olsson* i Gävle, *Hjalmarsson* och *Bergström* i Hälsingborg, vilka anfört:

»Vid huvudvoteringen inom utskottet hava vi röstat för avslag på Kungl. Maj:ts proposition. Skulle denna vår mening vinna riksdagens bifall torde förhandlingar mellan betodlarna och sockerbolagen komma att ånyo upptagas. Enligt vår uppfattning är det i ett sådant läge önskvärt, att Kungl. Maj:t av skäl som utvecklats i motionen II: 424 av herr Sköld m. fl. har riksdagens medgivande att höja tullen på råsocker. Även vid förhandlingar om villkoren för nästkommande års betodling skulle ett sådant medgivande hava en uppgift att fylla.

I motionerna I: 240 och II: 347 ävensom I: 291 och II: 425 innefattas bland annat yrkanden om definitiva tullhöjningar å råsocker, vilka enligt vår mening sträcka sig onödigt långt. Vi finna det tillräckligt, att Kungl. Maj:t får nödig handlingsfrihet.

På grund av vad nu anförts anse vi, att utskottet bort föreslå riksdagen besluta,

A) att avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 76;

B) att medgiva rätt för Kungl. Maj:t att för tiden från den 1 mars 1932 t. o. m. den 28 februari 1933 åsätta råsocker (gällande tulltaxa nr 119) en tilläggstull av högst 2 öre per kilogram.»

Därjämte hava herrar *Björnsson*, *Björklund*, *Hjalmarsson* och *Bergström* i Hälsingborg anfört, att de vid förberedande votering inom utskottet röstat för bifall till motionen II: 424 av herr Sköld m. fl.

av herr *Lithander*, som anfört:

»I de likalydande motionerna I: 168 av herr Trygger m. fl. och II: 224 av herr Lindman m. fl. yrkas i samband med en tullförhöjning under ett år från och med den 1 mars 1932 av 6 kronor för 100 kilogram socker (tulltaxenummer 120) vissa anordningar till betodlingens befrämjande, därvid betodlarna skulle tillförsäkras ett betpris av 2 kronor 45 öre för 100 kilogram sockerbeter av 16 procent sockerhalt.

Att genom tullskydd bispringa svenskt näringsliv är en beprövad väg, som smidigare och lättare än den i Kungl. Maj:ts proposition nr 76 föreslagna kan i fortsättningen anpassas efter behovet vid olika tidslägen samt är förmånligare för såväl betodlarna och deras arbetare som sockerindustrien utan att i verkligheten betunga konsumenterna.

Den i propositionen föreslagna anordningen verkar därefter, att varken betodlingen eller sockerindustrien komme att lämna något överskott och detta måste självfallet även trycka ned arbetslönerna.

Den i ovannämnda motioner föreslagna tullförhöjningen av 6 öre för kilogram betyder omkring 1 krona 80 öre per individ och år i utgiftsökning, och därvid är att märka att nu gällande sockerpris är ungefär hälften av vad som gällde från 1907 till 1919 och 1923 till 1927 samt fjärdedelen av vad som gällde under tiden från 1920 till 1922.

Genom ett bifall till propositionen skulle ett nytt monopol tillskapas, något som stadgandet i § 60 regeringsformen på grund av gångna tiders erfarenheter velat skydda svenska folket för.

Då jag anser den i omförmälda motioner angivna vägen nu liksom tidigare vara den rätta och i längden innebära bästa lösningen till betodlingens befrämjande, hemställer jag,

att riksdagen ville bifalla de likalydande motionerna I: 168 av herr Trygger m. fl. och II: 224 av herr Lindman m. fl.»

av herrar Nilsson i Hörby, Andersson i Boda och Heiding, som anfört:

»I enlighet med i motionerna I: 240 och II: 347 framställt förslag hava vi inom utskottet yrkat på en höjning av tullsatserna för socker med 3 öre per kilogram för att möjliggöra en sådan förbättring av betpriset, att en inhemsk sockerbetsodling av någorlunda normal omfattning kunde åstadkommas, vilket under nuvarande förhållanden synes vara ett allmänt omfattat önskemål såväl med hänsyn till läget å arbetsmarknaden som den ofördelaktiga inverkan på vår handelsbalans, som en sockerimport av större omfattning skulle medföra.

Vid en jämförelse mellan Kungl. Maj:ts förslag och de av oss förordade motionerna framgår, att belastningen av konsumenterna av allt att döma icke bleve större genom en tullförhöjning av 3 öre per kilogram än genom det av Kungl. Maj:t på grundval av importmonopol föreslagna lägsta pris av 31 öre per kilogram krossad melis. Under de tre sista månaderna av år 1931 var sockerpriset respektive 28.4, 28.3 och 27.6 öre per kilogram, alltså i medeltal ungefär 28 öre. Då man knappast har anledning antaga ett högre genomsnittligt sockerpris för innevarande år, fordrar såväl Kungl. Maj:ts förslag som ifrågavarande motionsvis framlagda förslag ett tillskott av 3 öre per kilogram för genomförandet av föreslagen betprিসförbättring. Tager man i betraktande verkningarna i övrigt av de båda förslagen, kunna vi icke finna annat än att tullförhöjningen är att föredraga framför monopolförslaget. Bortsett från att ett monopol på grund av därmed förenade olägenheter icke torde böra tillgripas annat än i trängande nödfall, när annan lösning ej kan vinnas, kännetecknas Kungl. Maj:ts förslag av åtskilliga brister, som i och för sig äro ägnade att ingiva betänksamhet. Vid bifall till tullförslaget skulle sockerbolagen t. ex. icke kunna skörda någon extra vinst, vilket däremot kan bliva fallet vid ett genomförande av Kungl. Maj:ts förslag. Enligt propositionen skulle nämligen sockerbolagens ekonomiska fördel av uppgörelsen bli större i den mån den svenska betodlingen minskas och likaledes i den mån sockerpriset på världsmarknaden sjunker under nuvarande nivå. För sockerbolagen kommer sålunda bland annat en betodling av större omfattning icke att framstå som eftersträfvansvärd, ehuru betodlingens uppehållande varit motivet för statsmakternas ingripande.

Vi finna dessutom det i Kungl. Maj:ts förslag stipulerade minimipriset av 2 kronor 30 öre för 100 kilogram sextonprocentiga betor alltför lågt för att kunna uppmuntra till en odling av den omfattning, att stödaktionens syftemål vinnes. Så vitt vi kunnat utröna, anses allmänt 2 kronor 45 öre vara den lägsta gräns, vid vilken odling utan direkt förlust kan ske, varför detta pris torde vara nödvändigt såsom garanti för odlarna, om avsett resultat skall kunna påräknas.

Under åberopande av vad som anförts få vi hemställa,

att riksdagen måtte, med bifall till de likalydande motionerna I: 240 och II: 347 samt i anledning av ej mindre de likalydande motionerna I: 168 och II: 224 än även de jämväl likalydande motionerna I: 291 och II: 425 ävensom med avslag å såväl Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 76 som motionerna nr 174 och 290 i första kammaren samt nr 225, 421, 423 och 424 i andra kammaren,

1) besluta, att för socker, hänförligt till tulltaxenummer 119 och 120 i den vid tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316) fogade tulltaxa, skall från och med den 1 mars 1932 eller den tidigare dag, Kungl. Maj:t bestämmer, tullen utgå med respektive 10 och 13 kronor för 100 kilogram; samt

2) befullmäktiga Kungl. Maj:t att utfärda de närmare bestämmelser, som kunna finnas erforderliga för uppnående av i motionerna I: 240 och II: 347 avsedda prisförbättringar m. m. för sockerbetor.»

av herrar *Nilsson* i Kristianstad, *Jönsson* i Slätåker, *Jönsson* i Boa, *Forsberg* och *Larson* i Tönnerså, vilka anförde:

»Läget på sockermarknaden är alltså sådant att ett fortsatt extra stöd åt den inhemska sockerproduktionen måste anses vara nödvändigt. I den kungl. propositionen föreslås nu ändrade grunder härför. Vid förhandlingar med de båda sockerbolagen och betodlareföreningens styrelse har överenskommelse träffats om införande av ett importmonopol å socker samt åsättande av ett minimipris av 31 öre per kilogram krossad melis, varigenom betodlarna skulle garanteras ett lägsta pris av 2 kronor 30 öre per 100 kilogram sextonprocentiga betor. Utredningarna på området ådagalägga emellertid, att ett betpris av 2 kronor 30 öre per 100 kilogram ur odlingssynpunkt icke kan anses tillfredsställande. Med hänsyn såväl till handelsbalansen som den rådande arbetslösheten hade ett betpris, som kunnat stimulera odlingen fram mot självförsörjning varit önskvärt. Såsom i motionerna I: 168 och II: 224 framhålles, torde ett betpris vid 16 procent sockerhalt av lägst 2 kronor 45 öre därför vara erforderligt.

Utöver de olägenheter, som i allmänhet följa med halvstatliga monopol, lider det föreliggande förslaget av den bristen, att vid ett lågt sockerpris å världsmarknaden, bolagen ha ekonomiskt intresse utav att få en så liten inhemska sockerbetsodling som möjligt. Riktigare vore väl, att göra det med sockerbolagens ekonomiska intressen förenligt, att i största möjliga utsträckning använda svenska råvaror vid sin förädlingsverksamhet.

Under bolagens tidigare verksamhet har ett lofvärt intresse från deras sida visats för främjande av den inhemska betodlingen och vi ha all anledning förmoda, att detta intresse skall utgöra en garanti för att de även i fortsättningen i tillräcklig omfattning skola använda sig av svensk betodling.

Den i de tidigare gällande femårskontrakten mellan betodlarna och sockerbolagen förekommande bestämmelsen om viss inskränkning i bolagens rätt att nedlägga driften vid råsockerfabriker har borttagits i förslaget, varför bolagen i detta hänseende skola hava fria händer i fråga om betleveranserna. Betydande odlare- och arbetareintressen äro knutna till de nuvarande råsockerfabrikerna och vi vilja uttala förväntan om, att sådana fabriker icke utan starkt tvingande skäl nedläggas.

Vi vidhålla vår tidigare uppfattning att ett förstärkt tullskydd varit det ändamålsenligaste medlet för sockernäringsens stödjande. Sedan emellertid betodlareföreningens styrelse godkänt det av regeringen framlagda förslaget och preliminära avtal mellan parterna träffats, torde denna utväg vara den enda möjliga för åvägabringande av förstärkt stöd åt betodlingen under innevarande år. Oaktat de betänkligheter vi sålunda hysa angående lämpligheten av de åtgärder och tillräckligheten av det stöd, som Kungl. Maj:t föreslagit, ha vi därför icke velat undandraga oss att medverka till förslagets genomförande.»

Bilaga A.**Förslag till****K o n t r a k t****mellan svenska staten och svenska sockerfabriksaktiebolaget.**

Mellan svenska staten å ena sidan samt å andra sidan svenska sockerfabriksaktiebolaget, i det följande benämnt bolaget, är följande överenskommelse träffad.

1 §.

Staten tillförsäkrar bolaget för nedan i 7 § första stycket omnämnda tid, att annan än bolaget och mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag ej skall äga laglig rätt att till riket införa socker (tulltaxenummer 119 och 120).

Vad ovan sägs skall icke utgöra hinder för annan att företaga transitering, returfortullning eller uppläggning å tullager eller provianteringsfrilager av nyss omnämnda vara; dock får å provianteringsfrilager upplagd sådan vara endast efter av Kungl. Maj:t för varje särskilt fall meddelat tillstånd disponeras annorledes än till fartygs proviantering i föreskriven ordning.

Vad i första stycket sägs gäller ej heller i avseende å vara, som införes i egentlig gränstrafik eller under sådana förhållanden, att tullfrihet för varan åtnjutes enligt annan bestämmelse i 5 § tulltaxeförordningen än den under s) upptagna eller enligt 6 eller 8 § samma förordning.

2 §.

Bolaget förbinder sig att i enlighet med därom inför den av Kungl. Maj:t den 8 januari 1932 tillsatta kommissionen rörande sockerbetsfrågan gjord utfästelse inbjuda till teckning av kontrakt angående sockerbetsodling under år 1932 samt i kontrakten i avseende å beräkningen av betpriset intaga bland annat följande bestämmelser.

Till grund för beräkningen av betpriset lägges medelpriset å 1 kilogram krossmelis (K 5) enligt svenska sockerfabriksaktiebolagets priskurant vid försäljning till engrossister under tiden från och med den 1 mars 1932 till och med den 28 februari 1933, sedan därifrån dragits den i noteringen ingående grossistrabatten 4 %. Det sålunda framräknade effektiva krossmelispriset utgör grundtalet för betprisberäkningen. För 100 kilogram sockerbeter med 16 % sockerhalt utgör priset 7 gånger ovannämnda grundtal (= grundpriset); dock att sagda grundpris icke må understiga 2 kronor 30 öre.

För varje $\frac{1}{10}$ % ökning eller minskning i medelsockerhalten röner betpriset ett tillägg eller avdrag av $\frac{1}{160}$ av grundpriset.

3 §.

Vid försäljning av socker är bolaget skyldigt att följa samma grundsatser, som hittills i detta hänseende av bolaget tillämpats för försäljning till leveransdagens pris. Bolaget skall bedriva sin verksamhet på ett lojalt sätt och så att icke annans intresse obehörigen skadas.

4 §.

Svenska sockerfabriksaktiebolagets priskurantpris å krossmelis (K 5) skall vara normerande för priskurantpriserna å övriga av bolaget saluförda sockersorter på så sätt, att en ökning eller minskning av priset å K 5 åtföljes av samma ökning eller minskning av priserna å övriga sockersorter. Priset å K 5 bestämmes enligt samma grunder som hittills efter läget å världsmarknaden, varvid dock gäller, att lägre pris än 31 öre per kilogram ej behöver av bolaget för sagda sockersort tillämpas.

5 §.

Bolagets verksamhet, i vad den beröres av detta kontrakt, skall vara underkastad fortlöpande kontroll av en utav Kungl. Maj:t tillsatt nämnd av tre opartiska och sakkunniga personer.

Av bolaget fattat beslut angående priserna å socker skall ofördröjligen meddelas nämnden. Då denna finner av bolaget tillämpade priser icke stå i överensstämmelse med vad i 4 § sägs, har den att meddela bolaget detta samt, om rättelse ej ernås, själv efter det bolaget beretts tillfälle yttra sig besluta angående priserna å socker. Dylikt av nämnden fattat beslut skall omedelbart lända till efterrättelse. Det åligger bolaget att, vid anfordran, till nämnden lämna de uppgifter, som denna anser erforderliga för kontrollens utövande.

Rörande nämndens verksamhet i övrigt äger Kungl. Maj:t meddela närmare föreskrifter.

6 §.

Bolagets åtagande enligt detta kontrakt gäller under förutsättning, att inga ändringar under avtalstiden vidtagas beträffande gällande tullsatter å raffinerat eller oraffinerat socker eller å melass, samt att sådana åtgärder under nämnda tid icke vidtagas beträffande användning av melass vid tillverkning av brännvin, varigenom bolagets möjligheter att vinna avsättning för melass väsentligen inskränkas.

7 §.

Detta kontrakt, som är giltigt endast under förutsättning av riksdagens godkännande, träder i kraft den dag, Kungl. Maj:t bestämmer, dock senast den 1 mars 1932, och gäller till och med den 28 februari 1933.

Har någon före den 2 februari 1932 träffat avtal om inköp i fast räkning av visst parti socker att importeras efter tiden för kontraktets ikraftträdande samt anmält detta för den i 5 § omnämnda nämnd senast den 15 mars 1932, äger han, i den mån inköpet ej skäligen kan antagas hava skett i uppenbart spekulativt syfte, efter tillstånd av nämnden verkställa ifrågavarande införsel, men vare därvid skyldig att till statsverket erlägga en avgift, motsvarande skillnaden mellan å ena sidan värdet å varan, beräknat efter de vid importtillfället i Sverige gällande pris enligt bolagets noteringar — efter avdrag av 4 % grosshandelsrabatt — för märket F, om införseln avser hårt socker såsom bit- och toppsocker, och för K 5, om införseln avser annat socker, samt å andra sidan det belopp, som han styrker sig hava erlagt för partiet, däri inräknat förekommande tullavgifter. Skäligheten av sist nämnda belopp skall i varje fall prövas av nämnden, inför vilken importören skall avgiva deklARATION på heder och samvete angående tiden och villkoren för köpet. Där särskilda skäl därtill föranleda, äger Kungl. Maj:t medgiva befrielse från eller återbäring av den avgift, varom ovan sägs.

Bilaga B.

Förslag till

K o n t r a k t

mellan svenska staten och mellersta Sveriges sockerfabriks-
aktiebolag.

Mellan svenska staten å ena sidan samt å andra sidan mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag, i det följande benämnt bolaget, är följande överenskommelse träffad.

1 §.

Staten tillförsäkrar bolaget för nedan i 7 § första stycket omnämnda tid, att annan än bolaget och svenska sockerfabriksaktiebolaget ej skall åga laglig rätt att till riket införa socker (tulltaxenummer 119 och 120).

Vad ovan sägs skall icke utgöra hinder för annan att företaga transitering, returfortullning eller uppläggning å tulllager eller provianteringsfrilager av nyss omnämnd vara; dock får å provianteringsfrilager upplagd sådan vara endast efter av Kungl. Maj:t för varje särskilt fall meddelat tillstånd disponeras annorledes än till fartygs proviantering i föreskriven ordning.

Vad i första stycket sägs gäller ej heller i avseende å vara, som införes i egentlig gränstrafik eller under sådana förhållanden, att tullfrihet för varan åtnjutes enligt annan bestämmelse i 5 § tulltaxeförordningen än den under s) upptagna eller enligt 6 eller 8 § samma förordning.

2 §.

Bolaget förbinder sig att i kontrakt angående sockerbetsodling under år 1932 i avseende å beräkningen av betpriset intaga bland annat följande bestämmelser.

Till grund för beräkningen av betpriset lägges medelpriset å 1 kilogram krossmelis (K 5) enligt svenska sockerfabriksaktiebolagets priskurant vid försäljning till engrossister under tiden från och med den 1 mars 1932 till och med den 28 februari 1933, sedan därifrån dragits den i noteringen ingående grossistrabatten 4 %. Det sålunda framräknade effektiva krossmelispriset utgör grundtalet för betprisberäkningen. För 100 kilogram sockerbetor med 16 % sockerhalt utgör priset 7 gånger ovannämnda grundtal (= grundpriset); dock att sagda grundpris icke må understiga 2 kronor 30 öre.

För varje $\frac{1}{10}$ % ökning eller minskning i medelsockerhalten röner betpriset ett tillägg eller avdrag av $\frac{1}{100}$ av grundpriset.

Dessutom åtager sig bolaget även beträffande 1932 års sockerbetsodling att lämna särskilt fraktbidrag till betodlarna enligt samma grunder som för 1931.

3 §.

Vid försäljning av socker är bolaget skyldigt att följa samma grundsatser, som hittills i detta hänseende av bolaget tillämpats för försäljning till leveransdagens pris. Bolaget skall bedriva sin verksamhet på ett lojalt sätt och så att icke annans intresse obehörigen skadas.

4 §.

Mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolags priskurantpris å krossmelis (KM) skall vara normerande för priskurantpriserna å övriga av bolaget saluförda sockersorter på så sätt, att en ökning eller minskning av priset å KM åtföljes av samma ökning eller minskning av priserna å övriga sockersorter. Priset å KM bestämmes enligt samma grunder som hittills efter läget å världsmarknaden, varvid dock gäller, att lägre pris än 31 öre per kilogram ej behöver av bolaget för sagda sockersort tillämpas.

5 §.

Bolagets verksamhet, i vad den beröres av detta kontrakt, skall vara underkastad fortlöpande kontroll av en utav Kungl. Maj:t tillsatt nämnd av tre opartiska och sakkunniga personer.

Av bolaget fattat beslut angående priserna å socker skall ofördröjligen meddelas nämnden. Då denna finner av bolaget tillämpade priser icke stå i överensstämmelse med vad i 4 § sägs, har den att meddela bolaget detta samt, om rättelse ej ernås, själv efter det bolaget beretts tillfälle yttra sig besluta angående priserna å socker. Dylikt av nämnden fattat beslut skall omedelbart lända till efterrättelse. Det åligger bolaget att, vid anfordran, till nämnden lämna de uppgifter, som denna anser erforderliga för kontrollens utövande.

Rörande nämndens verksamhet i övrigt äger Kungl. Maj:t meddela närmare föreskrifter.

6 §.

Bolagets åtagande enligt detta kontrakt gäller under förutsättning, att inga ändringar under avtalstiden vidtagas beträffande gällande tullsatter å raffinerat eller oraffinerat socker eller å melass, samt att sådana åtgärder under nämnda tid icke vidtagas beträffande användning av melass vid tillverkning av brännvin, varigenom bolagets möjligheter att vinna avsättning för melass väsentligen inskränkas.

7 §.

Detta kontrakt, som är giltigt endast under förutsättning av riksdagens godkännande, träder i kraft den dag, Kungl. Maj:t bestämmer, dock senast den 1 mars 1932, och gäller till och med den 28 februari 1933.

Har någon före den 2 februari 1932 träffat avtal om inköp i fast räkning av visst parti socker att importeras efter tiden för kontraktets ikraftträdande samt anmält detta för den i 5 § omnämnda nämnd senast den 15 mars 1932, äger han, i den mån inköpet ej skäligen kan antagas hava skett i uppenbart spekulativt syfte, efter tillstånd av nämnden verkställa ifrågavarande införsel, men vare därvid skyldig att till statsverket erlægga en avgift, motsvarande skillnaden mellan å ena sidan värdet å varan, beräknat efter de vid importtillfället i Sverige gällande pris enligt svenska sockerfabriksaktiebolagets noteringar — efter avdrag av

4 % grosshandelsrabatt — för märket F, om införseln avser hårt socker såsom bit- och toppsocker, samt för K 5, om införseln avser annat socker, samt å andra sidan det belopp, som han styrker sig hava erlagt för partiet, däri inräknat förekommande tullavgifter. Skäligheten av sist nämnda belopp skall i varje fall prövas av nämnden, inför vilken importören skall avgiva deklaration på heder och samvete angående tiden och villkoren för köpet. Där särskilda skäl därtill föranleda, äger Kungl. Maj:t medgiva befrielse från eller återbäring av den avgift, varom ovan sägs.